

บทบาทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

THE ROLE OF THE CENTRE FOR NON-FORMAL EDUCATION AND INFORMAL EDUCATION TO IMPROVE THE QUALITY OF LIFE IN SAM PHRAN, NAKHON PATHOM

เนตรชนก สุนาสวน¹ อนันต์ เตียวต้อย² ทศวน ชูเพ็ญ³

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของ กศน. ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลัดโอกาสทางการศึกษา (2) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานของ กศน. ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลัดโอกาสทางการศึกษา และ (3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการให้บริการทางการศึกษาของ กศน. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลัดโอกาสทางการศึกษาศึกษา

การวิจัยนี้ใช้แบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม แล้วทำการวิเคราะห์โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของ กศน. ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลัดโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ บทบาทด้านการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน บทบาทด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน และบทบาทด้านการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ อยู่ในระดับมาก (2) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานของ กศน. ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลัดโอกาสทางการศึกษา คือ ด้านส่งเสริมคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านการดำรงชีวิตด้านทักษะอาชีพ และด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต อยู่ในระดับมาก และ (3) แนวทางการให้บริการทางการศึกษาของ กศน. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลัดโอกาสทางการศึกษา ควรดำเนินการในเรื่อง การ ทำความร่วมมือ (MOU) กับโรงเรียนต่างๆ ในระบบเพื่อขอใช้สถานที่ เพียงงบประมาณในการจัดโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน กศน.

คำสำคัญ : การศึกษานอกระบบ; คุณภาพชีวิต; การศึกษาตามอัธยาศัย

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต และรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

² สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

³ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

The study aimed (1) to study on the role of non-formal education in improving the quality of life of missed opportunities (2) to study the opinion on its implementation. non-formal education in improving the quality of life of missed opportunities, and (3) to offer guidelines for educational services of non-formal education to improve the quality of life of missed opportunities.

This research used a combination of quantitative research and qualitative research . Data were collected by questionnaire The sample of the missed opportunities of the Center for non-formal education and informal education, Sam Phran District, Nakhon Pathom Province amount 297 people. Analyzed using descriptive statistics, frequency, percentage, average, standard deviation. The qualitative research were collected by interviewing the staff of the Centre for non-formal education and informal education district, Nakhon Pathom. Nakhon Pathom province, 11 people were analyzed using content analysis. , Sam Phran District, Nakhon Pathom Province amount 11 people were analyzed using content analysis.

The study found that (1) a comment on the role of Non-formal education in improving the quality of life of missed opportunities , including the encourage of basic education . The role of traditional knowledge as a learning community and the role in encourage learning for professional development. The result is a high level. (2) the comments on the implementation of non-formal education in improving the quality of life of missed opportunities is the moral support. The result is a high level. The second is the existence of professional skills and the field of lifelong learning as a high level. And (3) Guidelines for educational services of non-formal education to improve the quality of life of missed opportunities should be implemented in the cooperation (MOU) with various schools in the system to take place. Increase budget for projects related to improving the quality of lives of Non-formal student.

Keywords: Non-Formal Education; Quality of Life; Informal education

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“...ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นจะต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นสูงตามลำดับต่อไปด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้นก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์...” (พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันศุกร์ที่ 19 กรกฎาคม 2517, 2517)

ปัจจุบันประเทศไทยมีการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย แต่ประชากรไทยอายุระหว่าง 13-80 ปี ยังขาดโอกาสทางการเรียนรู้มากถึงร้อยละ 35 ของประชากรประเทศ ในขณะที่ประชากรวัยแรงงาน อายุ 15-59 ปี ส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา หรือต่ำกว่า คุณภาพคนโดยรวมยังไม่สอดคล้องกับทิศทางและความต้องการของประเทศ การนำองค์ความรู้ไปใช้ในเชิงพาณิชย์และผลิตภาพของแรงงานจึงอยู่ในระดับต่ำ ที่สำคัญระบบการศึกษาขาดการเชื่อมโยงกับชีวิตจริงยิ่งทำให้ประชากรในกลุ่มนี้ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงการศึกษา รัฐจึงมีนโยบายเพื่อปิดช่องว่างนี้โดยให้มีการจัดการศึกษานอกระบบขึ้น คือ การจัดการศึกษาแบบนอกระบบและตามอัธยาศัย เป็นการจัดการศึกษาโดยศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ประกอบไปด้วย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม

อัธยาศัยตำบล และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) ต่างๆ ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ทุกตำบลทั่วประเทศ

การจัดการเรียนการสอนของ กศน. มีความเป็นอิสระ ยืดหยุ่นได้สูง มีการจัดการเรียนการสอนในวันหยุดหรือตามแต่ที่กลุ่มผู้เรียนมีความประสงค์จะให้จัดการเรียนการสอน เช่น การจัดการเรียนการสอนให้กับกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรม อาจจัดการเรียนการสอนในช่วงเย็นหลังเลิกงานเป็นต้น และด้วยการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และวิชาชีพเป็นส่วนใหญ่ตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งมีการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพระยะสั้นซึ่งจัดให้กับกลุ่มคนในชุมชนนั้นๆ ด้วย ทำให้ กศน.มีเครือข่ายผู้เรียนอยู่มากมาย การจัดการเรียนการสอนของ กศน. แบ่งออกเป็น 3 ช่วงชั้น คือ (1) การเรียนในระดับประถม (2) มัธยมศึกษาตอนต้น และ (3) มัธยมศึกษาตอนปลาย โดยแต่ละช่วงชั้นนั้น หากเป็นการเรียนการสอนแบบในระบบในแต่ละช่วงชั้นนั้นจะมีกำหนด 3 ปี แต่การจัดการเรียนการสอนของ กศน.นั้น มีกำหนดช่วงชั้นละ 2 ปีเท่านั้น

การจัดการเรียนการสอน ของ กศน. ไม่ได้ถูกจำกัดแค่ห้องเรียนหรือภายในตำราเรียนแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่และทุกสถานที่ การศึกษาก็เช่นเดียวกันไม่ได้ถูกจำกัดด้วยอายุหรือฐานะทางสังคม แต่การศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและแม้ไม่ได้มีเงินทองมากมายก็สามารถเข้ารับการศึกษาได้ ไม่เว้นแม้แต่ผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาที่ครั้งหนึ่งอาจไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาแต่แล้วยังมีสถานศึกษาอีกประเภทหนึ่งที่ยังเปิดกว้างและให้โอกาสกับผู้ที่มีใจใฝ่หาความรู้โดยไม่เลือกเพศอายุชั้นวรรณะ ให้มีโอกาที่จะพัฒนาตนเองให้สามารถก้าวขึ้นมายืนทัดเทียมคนอื่นในสังคมได้

การดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ที่มีอยู่ทั่วประเทศ กระจายตัวอยู่ในทุกจังหวัด ทุกอำเภอ และทุกตำบล สามารถผลิตนักเรียน สร้างโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งหมายถึงการเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับนักเรียนของ กศน. ผู้พลาดโอกาสในการศึกษาตามระบบ

จึงเป็นที่มาของการศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้ เพื่อต้องการให้ได้คำตอบว่าบทบาทของ กศน. ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาอย่างไร ศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานของ กศน. เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของ กศน.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของ กศน. ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานของ กศน. ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการให้บริการทางการศึกษาของ กศน. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท วุฒิ สุวรรณรังสี (2541, หน้า 20) อธิบายว่า บทบาท คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาตามหน้าที่หรือตามตำแหน่ง
ทั้งนี้ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543, หน้า 131) อธิบายว่า บทบาท คือ ส่วนหนึ่งที่เป็นพลวัตของสถานภาพ เมื่อบุคคลได้รับมอบหมายให้ดำรง

สถานภาพ บุคคลนั้นจะมีความสัมพันธ์กับสถานภาพอื่น เมื่อเขาใช้สิทธิและหน้าที่อันเป็นส่วนต่างๆ ของสถานภาพ ก็แปลว่า เขาแสดงบทบาท

จากการทบทวนวรรณกรรม บทบาท อาจหมายความว่า สิ่งที่ถูกกำหนดหรือมอบหมาย และคาดหวังให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง เป็นหรือกระทำ โดยได้มีการกำหนดภารกิจหน้าที่ ความรับผิดชอบให้กระทำไว้แล้ว หรือการให้อำนาจบุคคลในขณะดำรงตำแหน่งหรือมีการฐานะใดฐานะหนึ่ง ฉะนั้น บทบาทจึงมีลักษณะเป็นรูปธรรมที่สามารถตรวจสอบได้ เช่นจากการประเมินของบุคคลภายในองค์กรทั้งภายในและภายนอก หรือองค์กรที่เป็นผู้กำหนดบทบาทเอง หรืออาจกล่าวได้ว่า บทบาท คือ “ภาระหน้าที่ที่ถูกมอบหมายและถูกคาดหวังโดยผู้มีส่วนได้เสีย”

2. หน้าที่ของ กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน เป็นสถานศึกษา ในราชการบริหารส่วนกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครปฐม มีบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พุทธศักราช 2551 ดังต่อไปนี้ (ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน, 2557)

- 2.1 จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 2.2 ส่งเสริม สนับสนุน และประสานภาคีเครือข่าย เพื่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 2.3 ดำเนินการตามนโยบายพิเศษของรัฐบาล และงานส่งเสริมความมั่นคงของชาติ

2.4 จัด ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในพื้นที่

2.5 จัด ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.6 วิจัยและพัฒนาคุณภาพหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ และมาตรฐานการศึกษานอกระบบ

2.7 ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์

2.8 กำกับ ดูแล ตรวจสอบ นิเทศภายใน ติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.9 พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

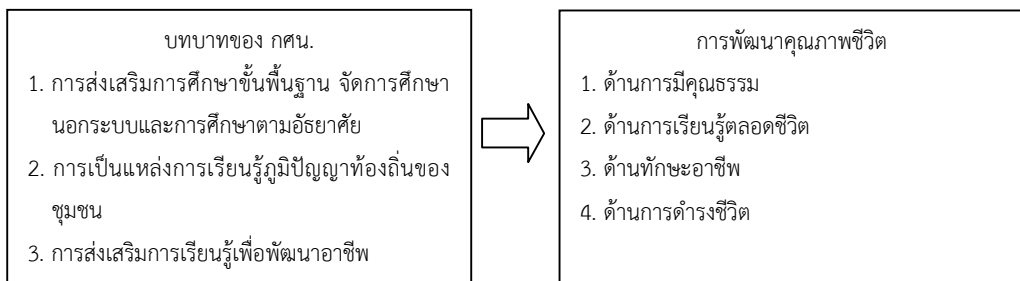
2.10 ระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.11 ดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด

2.12 ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ของ กศน.อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมแล้ว จึงได้เลือกบทบาทในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลัดโอกาสทางการศึกษาออกมา 3 ด้าน ได้แก่

1. การส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
2. การเป็นแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน
3. การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง และการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง จากผู้ที่พลัดโอกาสทางการศึกษาที่เข้า

รับการศึกษาจากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน โดยกำหนดกลุ่มประชากรจากผู้สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ถึงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 รวม 5 ภาคการศึกษารวมจำนวน 1,141 ราย

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

อำเภอสามพราน จำนวน 11 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู จำนวน 2 คน พนักงานราชการ ตำแหน่งครูอาสาสมัคร จำนวน 2 คน และพนักงานราชการ ตำแหน่งครู กศน. ตำบล จำนวน 7 คน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ จากการวิจัยเรื่องบทบาทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลัดโอกาสทางการศึกษา ในครั้งนี้ผลจากการศึกษาที่

ได้มาพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ ของผู้พลัดโอกาสทางการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน ในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงว่าผู้พลัดโอกาสทางการศึกษาได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับดีและมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม และลักษณะบุคคลได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ต่างก็มีผลต่อระดับของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลัดโอกาสทางการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

ระดับความคิดเห็น

กรอบแนวคิดการวิจัย	ระดับความคิดเห็น		ค่าระดับ
	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.98	.52	มาก
2. ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน	3.78	.62	มาก
3. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ	3.88	.68	มาก
4. ด้านการมีคุณธรรม	4.28	.50	มากที่สุด
5. ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.91	.60	มาก
6. ด้านทักษะอาชีพ	4.01	.54	มาก
7. ด้านการดำรงชีวิต	4.13	.54	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความเห็นในด้านต่างๆ ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลัดโอกาสทางการศึกษา ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านที่ได้รับการประเมินสูงที่สุดเรียงตามลำดับได้ ดังนี้

1.1 ด้านการมีคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่า ($\bar{X} = 4.28, SD = 0.50$) ซึ่งสอดคล้องต่อ

การให้ข้อมูลสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปลูกฝังจิตสำนึกในด้านของคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชนและผู้พลัดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนให้มีความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา สอนให้ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักการให้การเสียสละและอดทนต่อความ

ยากลำบาก สอดคล้องกับการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพว่า กลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการพัฒนาจาก กศน. นั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ในด้านการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องความกตัญญูต่อบุพการี ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ว่าผู้พลัดโอกาสทางการศึกษามีการให้ความช่วยเหลือ มีจิตอาสา รู้จักใฝ่หาความรู้ เข้าใจในเรื่องวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามโดยเห็นได้จากการข้อมูลเชิงคุณภาพที่ผู้พลัดโอกาสมีการเข้าร่วมในกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ที่ได้จัดขึ้นในชุมชน ทำให้เป็นผู้มีศีลธรรมในระดับที่ดีมาก อีกทั้งยังมีระเบียบวินัย เคารพและรู้จักให้เกียรติผู้ที่มีอาวุโสกว่า จากการสังเกตจะพบว่าแม้กระทั่งอาจารย์ที่มีวัยวุฒิที่อ่อนกว่าแต่ก็ได้รับการปฏิบัติที่สุภาพจากกลุ่มตัวอย่าง เป็นต้น

1.2 ด้านการดำรงชีวิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13, SD = 0.54$) ซึ่งสอดคล้องต่อการให้ข้อมูลสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอสามพราน ว่า เน้นการเรียนการสอนแบบเศรษฐกิจพอเพียง การอยู่อย่างพอประมาณโดยมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้ทราบรายรับ-รายจ่ายของครอบครัวหรือของตัวเอง เพื่อที่จะได้วางแผนการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท ทำให้ผู้พลัดโอกาสทางการศึกษาเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อีกทั้งได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการศึกษาว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและอนาคตเป็นอย่างมาก เพราะหากไม่ได้รับการศึกษาก็ไม่สามารถเรียกร้องค่าครองชีพที่สูงขึ้นได้ เป็นต้น

1.3 ด้านทักษะอาชีพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01, SD = 0.54$) ซึ่งสอดคล้องต่อการให้ข้อมูล

สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอสามพราน ว่าได้รับการฝึกปฏิบัติและได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยได้รับความรู้และคำแนะนำจากทีมวิทยากรที่มาให้ความรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ รู้จักมีเหตุผลรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถควบคุมและจัดการกับอารมณ์ต่างๆ ได้ ทำให้การปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ต้องมีผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดประสิทธิภาพที่ดี

1.4 ด้านการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98, SD = 0.52$) ซึ่งสอดคล้องต่อการให้ข้อมูลสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน ว่าในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ กศน. นั้นถือได้ว่าเป็นการให้โอกาสกับผู้ที่พลัดโอกาสทางการศึกษาอย่างมหาศาลเพราะช่วยให้ผู้พลัดโอกาสเหล่านั้นได้รับความรู้และยังนำความรู้ที่ได้ไปส่งเสริมในเรื่องของหน้าที่การงานที่ปฏิบัติอยู่ ทำให้ผู้พลัดโอกาสมีความก้าวหน้าในอาชีพหรือมีหน้าที่การงานที่ดีขึ้น

1.5 ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91, SD = 0.60$) ซึ่งสอดคล้องต่อการให้ข้อมูลสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอสามพราน ว่าในการจัดการศึกษาของ กศน. นั้น ไม่มีการจำกัดในเรื่องของอายุ หรืออาชีพ ของผู้เรียนผู้ที่พลัดโอกาสทางการศึกษาทุกคนสามารถเข้ารับการศึกษากับ กศน. ได้ทุกคน อีกทั้ง กศน. ก็จัดให้มีศูนย์การเรียนรู้กระจายอยู่อย่างทั่วถึงในชุมชนให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนที่หลากหลายด้านไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพระยะสั้น โดยไม่เสีย

ค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังมีบริการคอมพิวเตอร์และหนังสือไว้ตามร้านค้าที่เป็นเครือข่ายของ กศน. เป็นต้น

1.6 ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, $SD = 0.68$) ซึ่งสอดคล้องต่อการให้ข้อมูลสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน ว่าผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาได้รับการถ่ายทอดความรู้และพัฒนาฝีมือจากวิทยากรผู้มีความชำนาญและมีทักษะเฉพาะทางทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ทั้งยังเป็นการสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน

1.7 ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, $SD = 0.62$) ซึ่งสอดคล้องต่อการให้ข้อมูลสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพรานว่าในการอนุรักษ์ความรู้และรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีในชุมชนและจัดสรรให้ภูมิปัญญาเหล่านั้นได้ถ่ายทอดความรู้ เป็นการอนุรักษ์ความรู้ภูมิปัญญาที่มีคุณค่าให้มีการสืบทอดต่อไปเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และเมื่อได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ก็สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ สรุปผลการ

สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละด้านจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในภาพรวมสามารถสรุปได้ว่า

2.1 ด้านการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัญหาที่พบ เป็นเรื่องสถานที่ในการให้บริการด้านการศึกษาอย่างไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมในบางพื้นที่เนื่องจาก กศน. ไม่มีงบประมาณในส่วนนี้ พื้นที่ที่ใช้

ในการจัดการศึกษาจึงไม่เป็นสัดส่วนของตนเอง ต้องอาศัยใช้พื้นที่ของโรงเรียน อาคารเอนกประสงค์ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพสต.) ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของคุณภาพชีวิตของผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาที่ควรจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียมกันไม่เว้นแม้แต่ผู้ที่เคยพลาดโอกาสทางการศึกษามาก่อน

2.2 ด้านการเป็นแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ปัญหาที่พบคือเรื่องการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรระยะสั้นซึ่งนำวิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ส่วนใหญ่ในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้งหากเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้วัสดุที่มีราคาสูงเป็นวัสดุประกอบการเรียนการสอนนั้นมักจะไม่ค่อยได้รับเชิญมาสอน เพราะเนื่องจากงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนมีน้อยจึงไม่สามารถจ้างมาสอนได้ วิชาชีพประเภทนี้จึงมักจะสูญหายเพราะไม่ได้รับการถ่ายทอดอย่างกว้างขวาง

2.3 ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ ปัญหาที่พบในส่วนนี้เห็นจะเป็นเรื่องของ การเปิดการเรียนการสอนที่เหมือนกันไปหมดในทุกตำบล ทำให้เมื่อเกิดการต่อยอดอาชีพจึงเกิดการที่มีสินค้าชนิดเดียวกันหรือคล้ายกันออกขายทั่วไปในทุกพื้นที่ขาดความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนทำให้ไม่เกิดจุดขายของสินค้าและไม่สามารถควบคุมการผลิตสินค้าได้ และอีกส่วนหนึ่งก็คือกลุ่มคนที่ทำงานประจำ เมื่อมาเรียนแล้วก็ไม่ได้นำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ซึ่งก็ถือว่าผิดกลุ่มเป้าหมายที่จะพัฒนาอาชีพ ควรนำงบประมาณส่วนนี้ไปพัฒนาในเรื่องของการส่งเสริมความรู้ เช่น การศึกษาดูงานโดยการพากลุ่มสมาชิกที่สนใจในชุมชนไปเปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ เพื่อนำมาให้เกิดการ

เรียนรู้จะได้นำความรู้ที่ได้มาพัฒนาอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบัน

2.4 ด้านการมีคุณธรรม ในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพรานนั้น มองในภาพรวมแล้วพบว่าผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาที่เข้ามารับการศึกษา กับ กศน. มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากบุคลิกภาพภายนอก กริยามารยาท สอดคล้องกับผลการประเมินเชิงปริมาณที่แสดงออกมาอยู่ในระดับที่มากที่สุด ซึ่งในการดำเนินงานของ กศน. ในด้านนี้เป็นไปตามที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) กำหนดไว้

2.5 ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพรานนั้นมีการให้บริการด้านการศึกษาที่ครอบคลุมไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ และการจัดส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะช่วยถ่ายทอดความรู้สู่คนในชุมชน ให้สามารถศึกษาหาความรู้ได้ตลอดเวลาและไม่มีข้อจำกัด รวมทั้งไม่มีค่าใช้จ่ายในการที่จะเข้ามาเรียนอีกด้วย อันเป็นการสนับสนุนให้คนมีความรู้และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตตามที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) กำหนดไว้

2.6 ด้านทักษะอาชีพ ในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพรานนั้นมีการส่งเสริมและให้ความรู้อย่างเพียงพอต่อการที่จะนำความรู้ต่างๆ ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

2.7 ด้านการดำรงชีวิต ในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

อำเภอสามพรานนั้นสามารถส่งเสริมให้ผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีหน้าที่การงานที่ดีขึ้น เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และได้รับการยอมรับที่ดีในสังคม

การอภิปรายผล

จากผลวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า บทบาทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านส่งเสริมคุณธรรม ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งส่วนมากเป็นผู้หญิง ส่วนใหญ่เห็นว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน มีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา ด้านส่งเสริมคุณธรรมในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพว่ากลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการพัฒนามาจาก กศน. นั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ในด้านการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องความกตัญญู ต่อบุพการี ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ว่าผู้พลาดโอกาสทางการศึกษามีการให้ความช่วยเหลือ มีจิตอาสา รู้จักไฝหาความรู้ เข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามโดยเห็นได้จากการข้อมูลเชิงคุณภาพที่ผู้พลาดโอกาสมีการเข้าร่วมในกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ที่ได้จัดขึ้นในชุมชน ทำให้เป็นผู้มีศีลธรรมในระดับที่ดีมาก อีกทั้งยังมีระเบียบวินัย เคารพและรู้จักให้เกียรติผู้ที่มีอาวุโสกว่าจากการสังเกตจะพบว่าแม้กระทั่งอาจารย์ที่มีวิทยุคุณที่อ่อนกว่าแต่ก็ได้รับการปฏิบัติที่สุภาพให้กับผู้เรียน และสอดคล้องกับ พระครูประโชติจันทร์วิมล (นาม จันทโชโต) (2555) การศึกษาเรื่องการส่งเสริม

คุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการวิจัย พบว่า ผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ศูนย์การศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน มีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับมากซึ่งสอดคล้องต่อการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ว่าในการจัดการศึกษาของกศน. นั้น ไม่มีการจำกัดในเรื่องของอายุ หรืออาชีพ ของผู้เรียนผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษาทุกคนสามารถเข้ารับการศึกษากับ กศน.ได้ทุกคน อีกทั้ง กศน.ก็จัดให้มีศูนย์การเรียนรู้กระจายอยู่อย่างทั่วถึงในชุมชน ให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนที่หลากหลายด้านไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพพระยะสั้น โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังมีบริการคอมพิวเตอร์และหนังสือไว้ตามร้านค้าที่เป็นเครือข่ายของ กศน.เช่นเดียวกับงานดุสิตนิพนธ์ของ สมจินตนา ชังเกตุ (2554) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบห้องสมุดชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตพบว่ากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศประกอบด้วย กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และวาดภาพการจัดนิทรรศการ กิจกรรมของห้องสมุดชุมชนใน

ต่างประเทศ ประกอบด้วย กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเล่านิทาน การจัดทำเว็บไซต์ ประวัติชุมชน การวาดภาพ มีห้องสมุดเคลื่อนที่ในรูปรถให้บริการตามชุมชน เครือข่ายมาจากสมาชิกและข้าราชการที่เกษียณอายุส่วนอาสาสมัครมาจากเยาวชนที่อยู่ในชุมชน

3. ด้านทักษะอาชีพ ผลการวิจัย พบว่า ผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ศูนย์การศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน มีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับมากซึ่งสอดคล้องต่อการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพว่ามีการส่งเสริมและให้ความรู้อย่างเพียงพอต่อการที่จะนำความรู้ต่างๆ ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สถาบัน กศน.ภาคกลาง (2555) ในรายงานการวิจัย เรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพของศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนในภาคกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนสภาพการดำเนินงานความคาดหวังปัญหา และอุปสรรคของการจัดการศึกษา และ (2) เพื่อพัฒนาอาชีพของศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนในภาคกลางเพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพของศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนในภาคกลางกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้บริหารกศน.จังหวัด ผู้บริหารกศน.อำเภอเจ้าหน้าที่สำนักงาน กศน. จังหวัด เจ้าหน้าที่สำนักงาน กศน.อำเภอ และผู้เรียนวิชาอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการดำเนินงานและความคาดหวังด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้และด้านการนำไปใช้ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นว่า สภาพการดำเนินงาน และความคาดหวังด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้และด้านการนำไปใช้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการดำเนินงานและความคาดหวังด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และด้านการนำไปใช้โดยภาพรวม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาในภาพรวมของทุกกลุ่ม มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงาน และความคาดหวังด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้และด้านการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพของศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนในภาคกลางมีข้อเสนอแนะดังนี้ด้านการบริหารจัดการจากผลการสนทนากลุ่ม พบว่าสำนักงาน กศน.ควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาและปรับปรุงศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนตำบล มีระเบียบเกี่ยวกับการใช้งบประมาณของศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนที่ชัดเจนก่อนที่จะประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติในหน่วยงานในเรื่องการใช้งบประมาณที่ถูกต้อง และเหมาะสมตามหลักสูตร มีการกำหนดจำนวนกลุ่มเป้าหมายย่อยให้เหมาะสมกับงบประมาณ และจัดให้การศึกษาอาชีพเป็นโครงการเฉพาะกิจ สถานศึกษาควรให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วม

4. ด้านการดำรงชีวิต ผลการวิจัย พบว่า ผู้พลัดโอกาสทางการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ศูนย์ฝึกศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน มีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลัดโอกาสทางการศึกษา ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับมากซึ่งสอดคล้องต่อการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพในการดำเนินงานของศูนย์ฝึกศึกษานอก

ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพรานนั้นสามารถส่งเสริมให้ผู้พลัดโอกาสทางการศึกษาได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีหน้าที่การงานที่ดีขึ้นเพียงพอต่อการดำรงชีวิต และได้รับการยอมรับที่ดีในสังคม โดยในงานวิจัยของ พิริยะ ผลพิรุฬห์ (2557) เรื่องการพัฒนาระบบการศึกษาอาชีพและการเรียนรู้นอกระบบเพื่อสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการเชื่อมโยงของการศึกษาในระดับวิชาชีพ อันได้แก่อุดมศึกษา และการสร้างทักษะเรียนรู้ในระหว่างการทำงาน (on the job training) โดยวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ของการผลิตบัณฑิตของภาคอุดมศึกษา (higher education) โดยเฉพาะปัญหาความไม่สอดคล้องของบัณฑิตไปสู่ตลาดแรงงาน (labor market mismatch) รวมไปถึงการวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ของความจำเป็นในการเรียนรู้จากการฝึกอบรมในที่ทำงานการศึกษาในด้านของอุปทานแรงงาน พบว่า ประเทศไทยยังไม่สามารถผลิตบุคลากรที่จะตรงตามความต้องการในตลาดแรงงานของประเทศ รวมถึงยังไม่สอดคล้องกับความต้องการที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยใช้นวัตกรรมความไม่สอดคล้องดังกล่าวแสดงได้ออกมาจากการที่แรงงานที่จบการศึกษาจากรั้วมหาวิทยาลัยต้องใช้เวลาถึง 6-12 เดือนในการหางานทำ ในขณะที่แรงงานที่ไม่ได้จบการศึกษาหรือจบเพียงชั้นประถมศึกษาใช้เวลาน้อยกว่าในการหางาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลัดโอกาสทางการศึกษาของ กศน. ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลัดโอกาสทางการศึกษาของ กศน. พบว่า กศน. มีการนำเอาแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555) ไปปรับใช้ ทำให้ผู้พลาดโอกาสทางการศึกษามีการคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเมื่อได้เข้ารับการศึกษาจาก กศน. แต่ในด้านของการยอมรับจากสังคมภายนอกก็ยังถูกมองเป็นเด็กมาตรฐานสอง คือ เป็นเด็กนอกระบบซึ่งไม่ได้จบตามเกณฑ์การศึกษาปกติ แต่สภาพจิตใจของนักศึกษา กศน.ก็อยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม ผู้วิจัยจึงเห็นว่า กศน.ควรหามาตรการในการส่งเสริมภาพลักษณ์ในด้านดี เช่น ควรมีการเผยแพร่ผลการทดสอบระดับชาติด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (N-NET) ให้เป็นที่แพร่หลาย หรือมาตรการในเรื่องของบุคคลตัวอย่างภายในชุมชน เพื่อให้ผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษาที่เข้ารับการศึกษา กับ กศน. เกิดความภูมิใจ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะที่มีต่อการดำเนินงานของ กศน. ในการดำเนินงานของ กศน. นั้น พบว่า ด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ควรมีการจัดระบบประมาณในการจัดโครงการให้เพียงพอและเหมาะสม เช่น คำวิทยากร คำวิสดูฝึก ด้านการส่งเสริมอาชีพควรผลักดันให้คนในชุมชนต่อยอดอาชีพเดิมของตนเองโดยสนับสนุนให้ศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้และกลับมาถ่ายทอดต่อๆ กันในชุมชน

ควรมีการวางแผนเพื่อหามาตรการแก้ปัญหาในเรื่องการจัดสรรงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอเนื่องจากวิสดูฝึกมีราคาสูง อีกทั้งควรเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรระยะสั้น เน้นการเรียนการสอนที่เฉพาะเจาะจงตามความเหมาะสมของชุมชน สร้างชุมชนแต่ละชุมชนให้เป็นต้นแบบในวิชาชีพที่เป็นการเฉพาะให้คนในชุมชนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดอาชีพเพื่อสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการให้บริการทางการศึกษาของ กศน. ในการให้บริการทางการศึกษาของ กศน. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา พบว่า แนวทางในการให้บริการทางการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน ในด้านการบริหารงานควรมีการหามาตรการเพื่อมาสนับสนุนและแก้ปัญหาในเรื่องอาคารสถานที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นมาตรฐานเดียวกันในทุกพื้นที่และเกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น ทำความร่วมมือ (MOU) กับโรงเรียนในระบบในเขตพื้นที่เพื่อขอใช้สถานที่ห้องเรียนในการจัดกิจกรรมการศึกษาในส่วนของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้สอนจะสามารถใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนทโชโต). (2555). *การศึกษาเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันศุกร์ที่ 19 กรกฎาคม 2517. (2517). ค้นเมื่อ 10 มกราคม 2559, จาก <http://www.sa.ku.ac.th/king-spku/>
- พริยะ ผลพิรุฬห์. (2557). *การพัฒนาระบบการศึกษาอาชีพและการเรียนรู้ในระบบเพื่อสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ และวิทยาลัยนานาชาติ.
- วุฒิ สุวรรณรังสี. (2541). *การปฏิบัติตามบทบาทคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*
- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามพราน. (2557). *สรุปผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2557*. นครปฐม: ผู้แต่ง.
- สถาบัน กศน. ภาคกลาง. (2555). *การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพของศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนในภาคกลาง*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคกลาง.
- สมจินตนา ชังเกต. (2554). *การพัฒนารูปแบบห้องสมุดชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2543). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.